

tijd

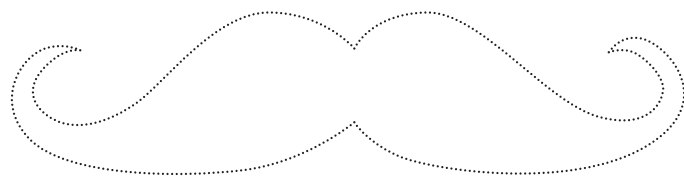
LEVEN EN DOEN

MODE

Hoe de **Grote Oorlog** de mode vernieuwde, wat dragen we deze **winter**, aan tafel bij **ontwerpster** Bell Poort, en koosjere **T-shirts**

Zo'n snor wil ik ook

Ik moet en zal ook zo'n lachende snor

De trenchcoat, de ritssluiting, de vrouwenbroek: niet de Tweede, maar juist de Eerste Wereldoorlog zorgde voor grote vernieuwing in de mode. En dan die snorren! Grote Oorlog-fanaat Pieter-Bas van Wiechen wil er héél graag ook een.

TEKST PIETER-BAS VAN WIECHEN FOTO'S ANKE THEUNISSEN

De Grote Oorlog. Al maanden kijk ik naar foto's van '14-'18 en steeds opnieuw valt mijn oog op die indrukwekkend krullende snorren die zelfs tot diep in de loopgraven in keurige snit worden gehouden. Ik wil er ook een en stop met het scheren van mijn bovenlip, al is mijn baardgroei om te huilen. Ik moet en zal zo'n snor met bijpassend kapsel. "Ga naar Patrick de Loor, de historische kapper!", roept een collega.

Mijn obsessie voor de Eerste Wereldoorlog heb ik opgelopen tijdens mijn eerste bezoek aan de 'velden van weleer'. Ook mijn vriendin Sophie heeft er last van. Haar Franse overgrootvader Alphonse staat in de familie te boek als oorlogsheld omdat hij omkwam in 1915, tijdens zijn eerste militaire actie.

De goede man had een fantastisch, gedetailleerd dagboek bijgehouden. In schril contrast tot zijn levendige woorden staan de foto's die we van hem vonden. Slechts twee vooroorlogse kiekjes hebben het overleefd. De rest is waarschijnlijk vernietigd tijdens de Derde slag om Ieper, toen zijn huis in het Noord-Franse Komen in frontlinie kwam te liggen.

De eerste foto is een portret waarop hij klassiek voor de lens weg kijkt. Op de andere zien we een ongedwongen Alphonse in gesprek met zijn ouders. De blikken zijn ontspannen, zoonlief lacht, hun kleding lijkt stug en zwaar. Van enkel tot kaaklijn zijn de lichamen gehuld in meerdere lagen kleding. Allesbehalve comfortabel lijkt me.

Afgelopen lente reisden we voor een radiodocumentaire mijn overgroot-schoonvader achterna, langs het front. Op reis in Frankrijk, stuiten we onderweg regelmatig op privé-museumpjes.

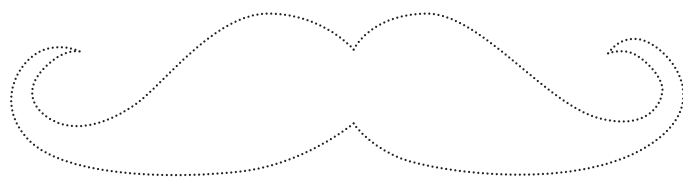
*Door hun rode broeken
waren de Fransen
levende schietschijven*

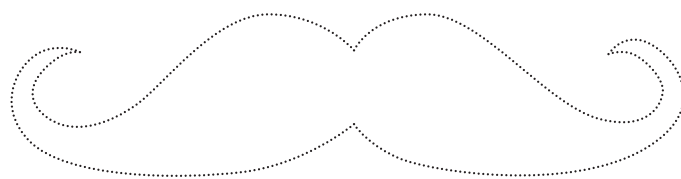
In deze uitpuilende schuren en zolders zie ik veel jassen, broeken en andere kledingstukken waarvan ik dacht dat ze uit de jaren veertig stamden. Lange regenjassen, de zogenaamde trenchcoats, waarmee je ook nu nog over straat kan, kostuums waarin je best goed kunt bewegen en praktische legerkleding met grote zakken en zelfs een enkele ritssluiting.

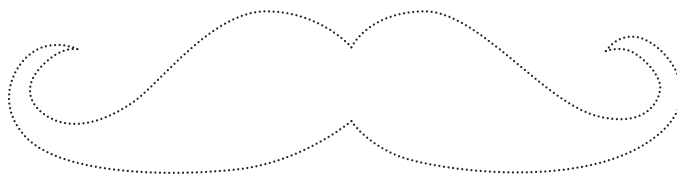
Naarmate de oorlog vorderde, maakten glimmende helmen met wuivende veren steeds vaker plaats voor kleding in schutkleuren. En innovaties waren talloos. Zo introduceerden de Duitsers een nieuwe helm die ook de nazi's nog gebruikten. Alphonse merkte aan de Franse kant van het front ook al snel wat veranderingen op. "Ik heb een broek gekregen en een blauw-grijze kapotjas", schrijft hij op 12 december 1914 in zijn dagboek. "Het staat me best goed en het valt niet te veel op."

Die laatste opmerking was van levensbelang. Frankrijk had in de eerste maanden van de oorlog veel mannen verloren. Door hun rode broeken waren ze een soort levende schietschijven. De Fransen kozen daarom voor grijs-blauw terwijl de Britten al voor het echte khaki gingen. ►

mode uit de Eerste Wereldoorlog

“

Hij werkt mijn snor bij en smeert vet in mijn haar. Niet veel later heb ik een glimmende coupe en een lachende snor

Ik ga het huis binnen van kapper Patrick de Loor en doe meteen een stap terug in de tijd.

Het pand vlakbij het Spui in Amsterdam ademt geschiedenis. Op foto's aan de muur beklimmen wielergoden van welleer beroemde cols, en achter een oude toonbank staat een kast met boeken over haardracht door de jaren heen. Ik ben hier niet voor niets. Dit is de kapper die vrijwel alle mannen knipt voor historische film en televisieproducties.

“Mannen hadden in de jaren voor de Eerste Wereldoorlog relatief lang haar”, vertelt De Loor terwijl hij mijn haar nat maakt. “Dat korte werd pas ingevoerd in de oorlog in verband met hygiëne en luizen.” De kapper laat een vergeeld oud boek zien waarin mannenkapsels staan. Sommigen met een scheiding precies in het midden van hun hoofd.

Ik moet een beetje lachen, en zeg De Loor dat ik niet zit te wachten op zo'n kapsel met een scheiding in het midden. “Dat zullen we wel even zien”, zegt de kapper streng, terwijl hij mijn haar van links naar rechts en terug kamt. “Het draaide in die tijd om je natuurlijke scheiding”, zegt hij. “Dus hoe je haar vanzelf valt. Ah! Hier zit hij”, klinkt het even later verlossend.

Vrij ver links van het midden blijkt mijn natuurlijke scheiding te zitten. Ik slik en vrees even dat ik op het grootste Duitse monster van de twintigste eeuw ga lijken. Maar het valt mee. “Het haar helemaal opscheren is meer van de Tweede Wereldoorlog”, zegt De Loor. “Ter bescherming tegen het harde staal van de helm en de kou, lieten militairen in de Eerste Wereldoorlog toch iets meer haar staan.”

Na een kwartier knippen, begint De Loor met een handdoek mijn haar droog te wapperen. Hij werkt mijn snor bij en smeert vet in mijn haar. Niet veel later zijn mijn krullen verdwenen en heb ik een strakke, glimmende coupe en een lachende snor.

Nu de kleding nog. Ik hoef niet lang te zoeken. In ons huis slingeren een tweetal trenchcoats, een nieuw modieus damesmodel van Sophie en een oude die mijn vader nog heeft gedragen tijdens zijn dienstdienst bij de marine. Voor een echt licht khaki exemplaar moet ik naar het Waterlooplein. Daar vind ik tussen tientallen soortgenoten mijn jas: geen échte Burberry maar een fraaie kopie uit Frankrijk. Ik besluit hem voorlopig te dragen, uit fascinatie en uit eerbetoen. ►

Pieter-Bas van Wiechen is freelance schrijver & radiomaker

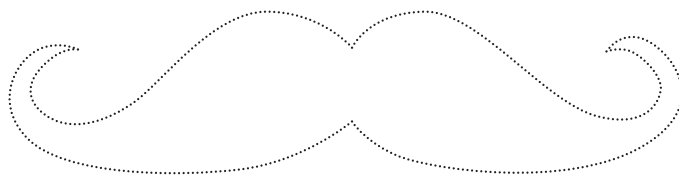
<http://twitter.com/pieterbass>

P-web: <http://www.levenoppluto.nl/>

Beluister de documentaire 'Alphonse en de Grote Oorlog'.

Alphonse Froidure (foto boven), een bierbrouwer van 33 jaar, werd in 1914 opgeroepen voor het Franse leger. De reservist en vader van vijf kinderen sneuvelde maar hij liet een dagboek na over zijn leven tijdens de Grote Oorlog. Honderd jaar later reizen zijn achterkleindochter **Sophie van Leeuwen** en **Pieter-Bas van Wiechen** hem achterna.

De tweedelige documentaire (uitgezonden door VPRO's OVT), dagboekfragmenten en foto's zijn hier te vinden. Voor hippe vogels: Alphonse twittert ook uit de loopgraven!

Mannenmode

Het beroemdste kledingstuk uit de Eerste Wereldoorlog is de **trenchcoat**. Deze lange water afstotende jas werd niet door gewone soldaten gedragen, maar door officieren in het Britse en Franse leger. Na de oorlog namen veel mannen de jassen mee naar huis en bleven ze gebruiken als **regenjas**. Zo kreeg de trenchcoat een vaste plek in de garderobe bij zowel mannen als vrouwen.

Aan Duitse kant van het front zorgden vliegers als idolen van de oorlog (de **Rode Baron**) voor een kledingtrend die nu nog zichtbaar is: een korte leren jas vaak vergezeld door een stoere **bontkraag** waardoor de voorloper van het **bomberjack** ontstond.

De Eerste Wereldoorlog zorgde voor soepelere omgang met de formele dresscode voor mannen waarbij de ochtend, middag en avond allen een eigen kostuum hadden. Ook de (hoge) hoed was niet meer zo vanzelfsprekend als voor 1914.

Vrouwenmode

In het kielzog van hun (afwezige) mannen werd ook de kleding van de vrouw rap informeler. De eerste bevrijding was een minder strak **korset**. De stalen constructie die tot 1914 voor een wespentaille had gezorgd, was niet meer te handhaven omdat al het metaal nodig was voor de oorlogsindustrie. In diezelfde bedrijfstak moesten ook veel **vrouwen aan het werk** nu hun mannen aan het front waren. De zware jurken van voor de oorlog maakten plaats voor lichtere en dames gingen, voor het eerst sinds de oudheid, weer **broeken** dragen. Dit alles had ook zijn weerslag in de avondkledij waar de jurk van de enkels vertrok voor zijn lange reis naar boven, mede gestimuleerd door het tekort aan stoffen. De oorlog leidde tot een groter **zelfbewustzijn** bij vrouwen. Ondanks het feit dat de meesten na 1918 stopten met werken, bleef hun kleding vrijer en kregen vrouwen in de meeste landen rond 1919 **stemrecht**.

De eerste ritssluiting

Een van de weinige voordelen van grote oorlogen is dat ze zorgen voor uitvindingen waar we vaak nog eeuwen plezier van hebben. **Theezakjes, vegetarische worsten** en **wegwerpmaandverband** zijn vondsten uit de Eerste Wereldoorlog die we nog altijd gebruiken. De vegaworst is een vinding van de latere Duitse bondskanselier Konrad Adenauer, vanwege het schaarse vlees. En het maandverband danken we aan het grote aantal gewonden. Hierdoor nam de verbandindustrie een grote vlucht: het lukte steeds beter om vochtabsorberend papier te ontwikkelen. Een uitvinding die haar weg vond in de mode was het **polshorloge**. Hoewel hij eerder al bestond raakte het polshorloge pas in 14-18 echt in zwang. Zo'n klokje met een klepje ervoor in je vestzak is uitermate onpraktisch als je zenuwachtig staat te wachten op een aanval die precies om 7 uur 30 begint. De Amerikanen, die in 1917 bij de oorlog betrokken raakten, hadden ook een oplossing voor lekkende kleding en eindeloos knopen en strikken: **de rits**.

advertentie

marimekko

N a j a a r s c o l l e c t i e 2 0 1 4

Jassen passen bij...

www.deklopmode.nl

De Klop Mode

Slotlaan 127, 3701 GA Zeist
Telefoon 030 6919356

reacties

Of u elkaar hebt leren kennen via internet, vroegen we u naar aanleiding van het artikel van Koos Dijksterhuis. En hoe u het afscheid van uw nestvliedend kroost verging.

Al tien jaar samen

Nadat ik in Portugal had gewoond, werkte ik in een tbs-kliniek: niet dé plek om een nieuwe partner te ontmoeten. Ik wilde dit wel graag en ik wilde ook een sociaal netwerk opbouwen in Nederland. Dus ging ik internetdaten. Hij was geen betalend lid van de site waar wij beiden wat 'rondneusden' en heeft een abonnement moeten nemen om op mijn bericht (ik was wel betalend lid) te kunnen reageren. Inmiddels zijn we al tien jaar samen en getrouwd: ik kan het iedereen aanraden. Hij ook, ondanks de hoge kosten voor eenmalig gebruik. Hij zegt na tien jaar nog regelmatig: 'ik krijg nog 19,50 van je'. Grijs.

ERICA VAN DEN AKKER, MEDE NAMENS BERTIL NIJMEIJER

Huilen in zijn kamer

Na een paar weken geklust te hebben in het appartement van onze oudste zoon brengen we hem op een avond in november voorgoed naar zijn nieuwe huisje. Bij thuiskomst huil ik in het pikkedonker tranen met tuiten in zijn onttakelde kamer vol met herinneringen. Hij woont gelukkig dichtbij. Toch is het anders en ik mis zijn sprankelende aanwezigheid. De spijkerbroek met tranen en blauwe verf bewaar ik maar, want daar komen in de toekomst vast nog wel andere klodders verf en moederkloektranen op; als de jongste in de toekomst besluit om ook eens buiten het nest te gaan kijken.

JANNY OKKEN

Anniek van den Brand allemaal familie

Lesbisch

Anniek van den Brand schrijft elke week over familie – en alles wat daarop lijkt. a.vandenbrand@trouw.nl | [@anniekvdbbrand](https://twitter.com/anniekvdbbrand)

Mijn zus stuurt me een filmpje via de telefoon. Ik zie haar zitten in haar tuin, met aan weerszijden een dochttertje. Er zijn nog meer mensen, want het is feest: de vriendin van mijn zus viert haar vijftigste verjaardag. Op het filmpje zie ik dat mijn zus na een kort woordje op de knieën gaat en haar vriendin ten huwelijk vraagt: wil je alsjeblieft met me trouwen? Ontroerd slaat mijn schoonzus haar hand voor haar gezicht. De gasten beginnen te juichen – je hebt nu eenmaal een Brabantse familie of je hebt het niet.

Mijn moeder was ook op het feestje. Als ik haar aan de telefoon heb, vertelt ze over het aanzoek van mijn zus, en hoe mooi ze dat vond. Ze is geraakt, hoor ik aan haar stem. Ik denk terug aan een carnavalsavond nu bijna dertig jaar geleden. Die avond zou mijn zus, toen een jaar of zestien, aan mijn ouders vertellen dat ze lesbisch was. Ik zou erbij zijn. Als morele ondersteuning. Maar eerst zouden we onszelf moed indrinken en feestvieren in de kroeg van mijn oom.

Ik kan me niet herinneren waarom we juist die avond kozen. Misschien omdat ik vanwege carnaval bij mijn ouders zou overnachten? Mijn zus was gespannen als een veer. Ons gehos en gezang deden daar weinig aan af. Op een gegeven moment was ze half in tranen, omdat een van de andere feestvierders haar bij haar borsten had gegrepen. Woest ging ik verhaal halen bij de jongen in kwestie, die me na mijn beschuldiging ver-

bouwereerd aankeek en alleen maar kon uitbrengen: "Maar ik ben homo!" Ik geloofde hem.

Eenmaal bij mijn ouders thuis, stelde mijn zus voor het hele plan af te blazen. Daar was ik geen voorstander van. "Mijn zusje moet jullie iets vertellen", zei ik tegen mijn ouders, waarop er geen weg terug was.

"Ik ben lesbisch", zei mijn zus.

"Wát ben je?", vroeg mijn vader, die dacht dat hij het niet goed had verstaan.

"Lesbisch", zei mijn zus.

"O", zei mijn moeder, "Nou ja, dáár kun je tenminste niets aan doen."

Ze refereerde aan de mededeling die ik een paar maanden eerder had gedaan, dat ik het had aangelegd met een gescheiden man die veertien jaar ouder was en drie kinderen had. Ik was toen eenentwintig en mijn ouders waren niet zo gelukkig met dat idee.

Vervolgens vroeg mijn moeder aan mijn zus of ze het alsjeblieft niet aan opa en oma, haar ouders, wilde vertellen. Het onbegrip, de schande – mijn zus knikte begrijpend.

Een tijd geleden waren we bij mijn zus en haar vriendin. Om hen heen drentelden hun twee dochters, en ook de vader en zijn vriend waren er. De ex van mijn zus en haar zoontje kwamen binnen, en mijn moeder, mijn andere zus en ik omhelsden haar hartelijk. Mijn man, veertien jaar ouder, schonk mijn moeder nog eens lekker in.

"Ik ben lesbisch", zei mijn zus.
"Wát ben je", vroeg mijn vader die dacht dat hij het niet goed had verstaan